

Р е ц е н з и я

на дисертация за присъждане на образователна и научна степен „доктор“ „Иновации за стимулиране на интерес към българския музикален фолклор в условията на неформално образование“ на Ангел Добрев

Дисертационният труд на Ангел Добрев е съставен от увод, три глави, заключение, библиография и приложения в рамките на двеста и петдесет страници.

Уводът съдържа няколко направляващи маркери:

1. Постановка на проблема – актуалност, теоретическа и практическа значимост на изследването.

Тук е отбелязана общоевропейската визия за обединяване на културното пространство чрез съхраняване идентичността на фолклора като своеобразна идеологическа, философска и естетическа категория. Изведено е значението му за възпитанието, особено при ранното занимание на подрастващите с музикално-фолклорни дейности (с. 5). Посочен е и проблемът със слабия интерес, чието решение трябва да бъде потърсено в теоретичен аспект. Тези разсъждения пораждат и

2. Концептуален модел на изследването. Обект, предмет, цел и задачи на изследването. Хипотеза.

В тази част са определени и конкретизирани основните идеи на автора:

– обект на изследване са интересите на учениците от 6-ти клас на 18 СОУ към българския фолклор;

– предмет са специфичните особености на взаимодействията и взаимозависимостите при тяхното проявление;

– цел е разработването и пробирането на система от технологии за стимулиране интереса на децата към българския музикален фолклор;

– задачите, свързани с аспекти на глобализационните процеси в съвременното обществено развитие (интереси и фолклор); музикалният интерес като психологически феномен; факторите на интереса; апробиране на иновативни технологични решения за стимулиране; експериментално установяване на предпочитанията към различните видове музикално-фолклорни дейности.

Следвайки логиката на своето изложение, Ангел Добрев формулира и хипотезата си: „Стимулирането на интереса към българския музикален фолклор е в пряка зависимост от въвеждането на иновативни технологични решения, които се проявяват най-значимо в условията на неформално образование...“ (с. 9)

В точка 3, 4 и 5 авторът прецизира основните понятия, методологията и обхвата на изследване; тази координатна система изяснява съдържанието на педагогическите иновации, музикални интереси, формалното и неформалното образование, интерактивното обучение (с. 10), системния подход, анкетите – интервю – въпросник, непосредственото наблюдение (с. 12), психолого-педагогическия експеримент (с. 13). Детайлно са посочени трите етапа на разработката (с. 14-16), илюстрирани с графика в затворен кръг, към който (впрочем, в целия дисертационен труд) авторът има явни предпочитания.

Първа глава: „Новата образователна парадигма в глобален контекст и българският музикален фолклор“. Заявените в увода насоки тук пространно са развити. Стремехът на Ангел Добрев е да докаже, че музикалните предпочитания не се манипулират, но могат да се възпитават: „Днес изключително важно значение във възпитателния процес има информираността, активната работа за създаването на „видимост“ към корените на модерните явления, означавани като фолклор (в най-широк смисъл на думата), ориентацията в явленията и в техния социокултурен смисъл...“ (с. 77).

В този план на разсъждения са потърсени множество ракурси към модела за формиране на интерес в условията на неформалното образование:

– глобализационните процеси в образованието, трансграничният ход, уравниването на културите, смесението на културните пластове, българската фолклорна музика, която добива (в XXI век) чертите на световна музика;

– европейските измерения, насочващи към нови технологични решения, интегриране и интернационализиране на образованието, обучението и възпитанието, обменът на идеи и добри педагогически практики, изграждането на единното общество на знанието (с. 28) и неговата социална страна;

– особеностите на неформалното образование с всички механизми на организация, управление и функциониране в определен контекст; подчертаното значение на българския музикален фолклор тук и предимствата му (с. 32); статуса на читалищата;

– музикалните дейности в условията на неформалното музикално образование, новите стандарти, танцовите школи, певческите и хоровите, народните оркестри;

– традициите в неформалното музикално-фолклорно възпитание, значението му и различните три периода (с. 45-46) с факторите, които благоприятстват развитието му (с. 46-47) и дейностите (с. 48-50).

Специално място в тази глава е отделено на музикалното образование като компонент на общото с неговата важност и организация (с. 50-52), доизяснени със схеми (с. 52-54). Акцентът попада върху съвременната система за музикално възпитание (СМВ), целите, задачите и компонентите (с. 58-64) и разбира се, върху мястото на българския фолклор в СМВ. Изясняват се термините (с. 66-75) и интеграцията на жанрове (с. 76). Разграничава се музикалният фолклор във формалното музикално образование и възпитание от неформалния, посочват се основните акценти и актуалното състояние, както и идеята за внедряване на иновативни форми и методи (с. 78-95). Не е пропуснат и анализът на феномена „Интерес“ от психологическа и педагогическа гледна точка. Така или иначе, той е ключов елемент на практическото изследване в дисертацията.

Втора глава: „Класически и иновационни технологии, свързани с формиране на интерес към българския музикален фолклор в условията на неформално образование“.

Тази втора глава е същинската част на дисертацията, съдържаща основни аспекти на изследването.

Развита е тезата за факторите и психолого-педагогическите условия за формиране на интерес към българския музикален фолклор в евентуалния план на не-нормативност. Интерпретирани са всички възможни „зони“ на влияние и възпитание:

- семейната среда (с. 110);
- самите особености на личността (с. 112);
- образователните институции (с. 113);
- средствата за масова комуникация (с. 114); регионалните радио-центрове, телевизията;
- неформалните институции (с. 118), читалища, културни домове;
- религията (с. 122);
- етническата принадлежност (с. 122);
- компютърните технологии (PC) (с. 124).

Материалните са онагледени със схеми в затворен кръг (с. 125, 132).

Във втора глава е отделено място и на характеристиките на класическите и нетрадиционни технологии в обучението по музика (с. 136-138). Споделен е чуждият опит в образователните системи, който води до високо качество (Австрия, с. 139; Англия, с. 142; Белгия, с. 143; Гърция, с. 144; Дания, с. 145; Полша, с. 146; Унгария, с. 147; Япония, с. 150; Германия, с. 152; Русия, с. 154; САЩ, с. 156).

Трета глава: „Постановка и организация на експерименталното изследване“ може да бъде определена като принос в музикалната емпирична наука. Тук не само са описани практически опити, но също така са и анализирани с оглед на постигнати иновативни резултати и повишаване интереса на подрастващите към музикалния фолклор.

Интерпретационната логика на дисертанта тръгва от модела на изследване (схема № 1), води през различните етапи – анкети, живи

изпълнения, анализ, схема (с. 163-165). Самият модел на експериментална работа е разгърнат в широк план:

- начален констатиращ експеримент (с. 166-179): обобщенията са резюмирани подробно с крайна положителна оценка (с. 179-180);

- основен формиращ експеримент (с. 180), свързан с методи, приложени при целенасочена последователност и в реализация на различни педагогически ситуации; налага се изводът, че постигнатите резултати обобщават „вдъхновяващо въздействие“ на автентичната фолклорна традиция (с. 184);

- краен контролен експеримент (с. 208), в който усилията са насочени към проучване и отчитане на количествените и качествени изменения, настъпващи след експерименталното изследване.

Заключение: „Обобщения и изводи“. То потвърждава спазването на „технологичния порядък“, заявен в началото на дисертационния труд.

- подчертава се апробирането на нов модел на педагогическата работа;
- отчита се повишаване интереса на децата към българския музикален фолклор в резултат от целенасочено разработена система;
- преобладаване практически занимания и интерактивни методи;
- прилагане в неформални условия.

Като цялост дисертационният труд на Ангел Добрев показва добри умения за работа с теоретични източници и теренни изследвания. Части от текста в първа глава, а и някои елементи във втора глава ненужно доминират над останалите и създават впечатление за раздутост и активизиране на отдавна познати факти.

Несъмнено е, обаче, че трудът има приносни качества при въвеждане на по-различен начин на представяне и работа с българския музикален фолклор:

- чрез непосредствена демонстрация от ярък представител на автентичния фолклор;
- чрез апробиране на три форми на творческа намеса при запознаване на децата с фолклора;
- чрез употреба на специализиран музикален софтуер за дешифриране;

– чрез опити за съчиняване на песен с български фолклорни интонации;

– чрез изработване на мултимедийна забавно-развлекателна форма за запознаване на децата с българските народни инструменти.

Десертантът успява да докаже, че неформалното образование остава доказана територия за развитие на музикално-фолклорните дейности.

Предлагам на Ангел Добрев да бъде присъдена образователната и научна степен „Доктор“ в област на висше образование 1. Педагогически науки по направление 1.3. Педагогика на обучението (методика на обучението по музика).

15 февруари 2015 г.

Рецензент:

/Проф. дфн Томислав Дяков/